

**RASEINIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS BIUDŽETINĖ ĮSTAIGA
RASEINIŲ PEDAGOGINĖ PSICHOLOGINĖ TARNYBA**

TYRIMO

**„TĖVAI IR MOKYKLA:
ATSAKOMYBĖS DALYBOS“
REZULTATAI IR JŲ ANALIZĖ**

Raseiniai, 2011

1. TYRIMO TIKSLAI, UŽDAVINIAI, METODIKA

Tyrimo tikslas – įvertinti mokyklos ir šeimos bendradarbiavimo ypatumus, sprendžiant įvairius su vaikų ugdymu susijusius klausimus.

Tyrimo uždaviniai:

- nustatyti, kaip dažnai tėvai lankosi mokykloje;
- išsiaiškinti, kokias bendradarbiavimo su tėvais formas taiko mokykla, kokiomis bendradarbiavimo formomis naudojasi tėvai, kokios bendradarbiavimo su mokykla formos priimtinausios tėvams;
- įvertinti pedagoginio psichologinio tėvų švietimo poreikį;
- įvertinti vaikų ugdymo ir auklėjimo proceso dalyvių (tėvų ir mokytojų) atsakomybės už vaikų auklėjimo ir ugdymo rezultatus pa(si)skirstymą;
- išsiaiškinti vaikų ugdymo ir auklėjimo proceso dalyvių (tėvų ir mokytojų) lūkesčius vienas kito atžvilgiu tobulinant tarpusavio bendradarbiavimą.

Tyrimo metodai:

- empiriniai (klasių auklėtojų anketinė apklausa, mokinių tėvų anketinė apklausa);
- statistiniai (taikant matematinės statistikos metodus atlikta tyrimo duomenų analizė, kuri remiasi aprašomąja statistika. Duomenys apdoroti kompiuterine Excel programa).

Tyrimo imtis

Tiriamieji atrinkti naudojant tikimybinę stratifikuotą atranką.

Anketinei apklausai išdalinta:

- 252 anketos mokytojams, grįžo 237, t.y. 94%;
- 422 anketos tėvams, grįžo 366, t.y. 87%.

Anketos tėvams (kartu su kvietimu į konferenciją) buvo sudėtos į vokus ir išdalintos tėvams.

Anketoje klasių auklėtojams pateikti 4 klausimai, anketoje tėvams - 7 klausimai.

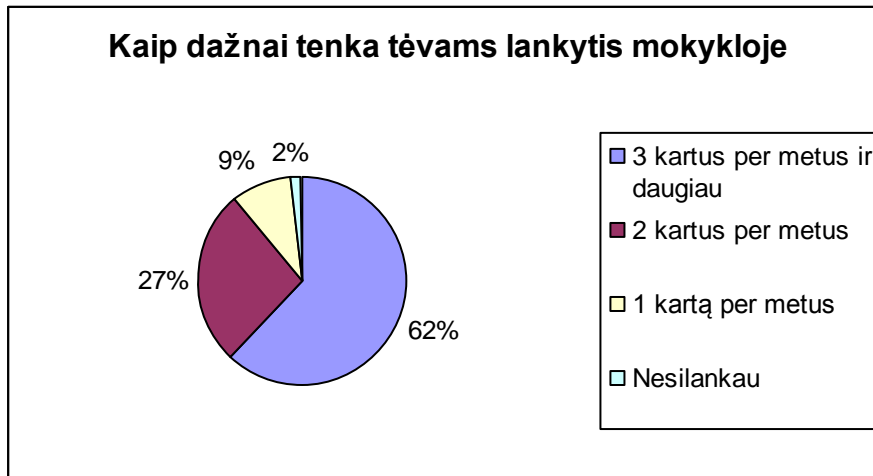
2. REZULTATAI IR JŲ ANALIZĖ

2.1. Tėvų lankymosi mokykloje dažnumas

Raseinių rajono ugdymo įstaigose 2011 m. gegužės mėn. atlikta tėvų apklausa parodė, kad:

- 62% Raseinių rajono tėvų mokykloje lankosi 3 kartus ir dažniau;

- 27% mokykloje lankosi 2 kartus per metus;
- 9% mokykloje lankosi 1 kartą per metus;
- 2% mokykloje nesilanko (žr. 1 pav.). Negalima teigti, kad šie tėvai nesidomi savo vaikų ugdymu, kadangi vietoje lankymosi mokykloje paprastai pasirinkami kiti bendravimo su mokykla būdai - pokalbiai telefonu, susirašinėjimas su mokytojais ir t.t.

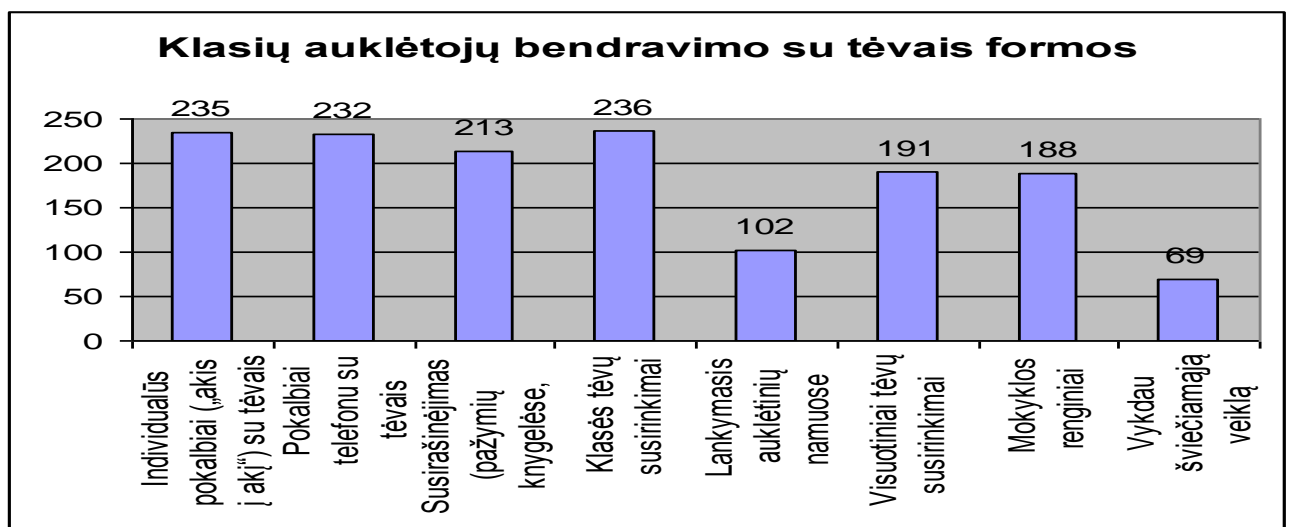

1 pav. Tėvų lankymosi mokykloje dažnumas (%).

2.2. Mokyklos ir tėvų bendradarbiavimo formos

Raseinių rajono klasių auklėtojų atsakymai rodo, kad bendradarbiaujant su tėvais dažniausiai naudojamos šios formos:

- klasių susirinkimai (99,6% klasių auklėtojų nurodė vedantys klasės tėvų susirinkimus);
- individualūs pokalbiai („akis į akį“) su tėvais (99% klasių auklėtojų);
- pokalbiai telefonu (98% klasių auklėtojų) (žr. 2 pav.).

2 pav. Klasių auklėtojų naudojamos bendradarbiavimo su tėvais formos.

Lyginant pradinių klasių ir vyresniųjų klasių auklėtojų atsakymus, išaiškėjo kai kurie skirtumai:

- vyresniųjų klasių auklėtojos 15% daugiau lanko auklėtinius namuose nei pradinių klasių mokytojos;
- vyresniųjų klasių auklėtojos 10% daugiau susitinka su tėvais visuotiniuose susirinkimuose nei pradinių klasių mokytojos;
- vyresniųjų klasių auklėtojos ketvirtadaliu daugiau nei pradinių klasių mokytojos su tėvais bendrauja mokyklos švenčių ir renginių metu;
- pradinių klasių mokytojos dvigubai daugiau vykdo šviečiamąją veiklą negu vyresniųjų klasių auklėtojos (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Pradinių ir vyresniųjų klasių auklėtojų bendradarbiavimo su tėvais formos.

	Pradinių klasių mokytojos	Vyresniųjų klasių auklėtojos
Individualūs pokalbiai („akis į akį“) su tėvais	100%	98%
Pokalbiai telefonu su tėvais	100%	97%
Susirašinėjimas (pažymių knygelėse, elektroniniu paštu)	92%	89%
Klasės tėvų susirinkimai	100%	99%
Lankymasis auklėtinių namuose	33%	48%
Visuotiniai tėvų susirinkimai	73%	84%
Mokyklos renginiai	45%	71%
Vykdoma šviečiamoji veikla	45%	22%

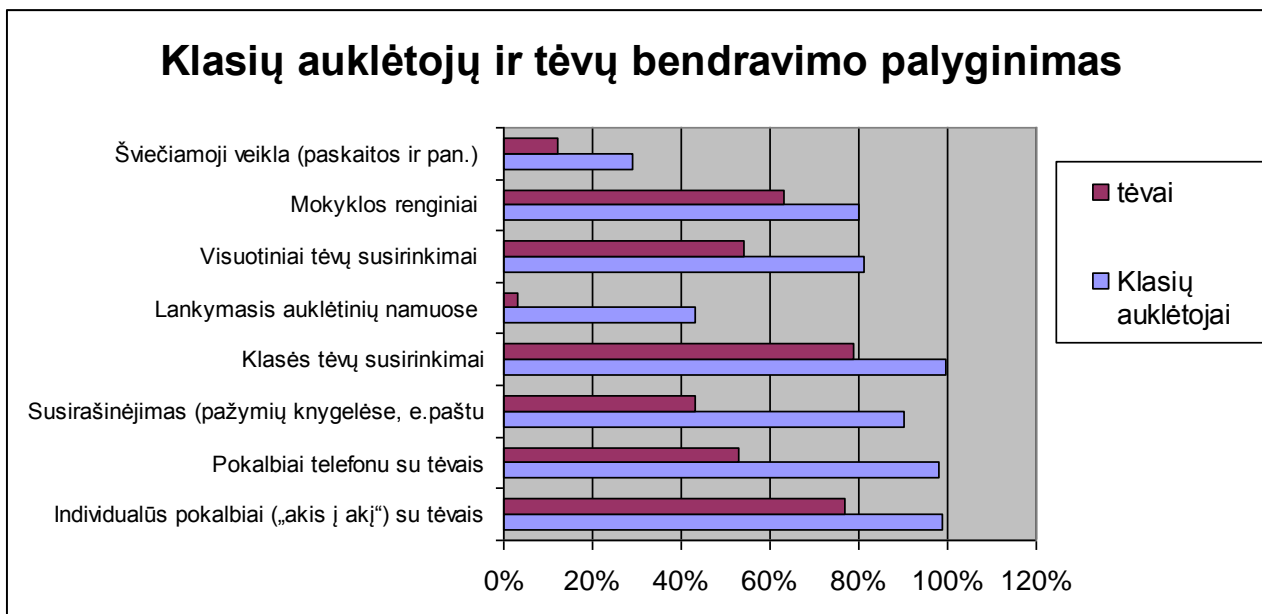
Tyrimo rezultatų analizė parodė, kad klasių auklėtojos ir tėvai šiek tiek skirtingai vertina tarpusavio bendradarbiavimą. Klasių auklėtojai linkę teigiamiau vertinti savo indėlį į bendradarbiavimo su tėvais skatinimą, nei patys tėvai:

- 43% klasių auklėtojų nurodė, kad lankosi auklėtinių namuose, tuo tarpu tėvai teigia, kad tik pas 3% tėvų buvo apsilankęs mokytojas;
- 90% klasių auklėtojų bendravime su tėvais taiko susirašinėjimą (pažymių knygelėse, elektroniniu paštu ir pan.), bet tuo naudojasi mažiau kaip pusė (43%) tėvų;
- beveik 100 % klasių auklėtojų veda tėvų susirinkimus, kuriuose teigia dalyvaujantys 80% tėvų;
- 81% klasių auklėtojų nurodė visuotinius susirinkimus kaip bendravimo su tėvais formą,

tačiau tik 54% tėvų juose lankosi;

- beveik visi (98 %) klasių auklėtojų nurodė, jog bendrauja su tėvais telefonu, tačiau tik pusė (53 %) tėvų teigė kalbėję telefonu su klasės auklėtoju;

- beveik trečdalis (29%) klasių auklėtojų nurodė, jog vykdo šviečiamąją veiklą, skaito paskaitas tėvams, tačiau tik 11% tėvų pažymėjo gaunantys šią paslaugą (žr. 3 pav.).

3 pav. Klasių auklėtojų ir tėvų naudojamų bendradarbiavimo formų palyginimas (%).

Analizuojant tėvų bendradarbiavimo su mokykla poreikį, nustatyta, kad priimtinausias tėvams yra individualios bendravimo ir bendradarbiavimo su mokykla formos:

- individualus pokalbis su klasės auklėtoju (toku būdu bendrauti pageidautų 64% tėvų, t.y. 13% mažiau (77% tėvų nurodė, kad iki šiol kaip bendravimo su mokykla formą naudojo individualius pokalbius klasių auklėtojais);

- individualūs pokalbiai su dalykų mokytojais (45% tėvų, t.y. 8% daugiau);

- susirašinėjimas (pažymių knygelėse, elektroniniu paštu, elektroniniame dienyne ir pan.) (43%. Tiek pat tai darė iki šiol);

- pokalbiai su klasės auklėtoja telefonu (38%. Tai 15% mažiau nei vyko iki šiol);

- pokalbiai telefonu su dalykų mokytojais (16%. Tai dvigubai daugiau nei vyko iki šiol);

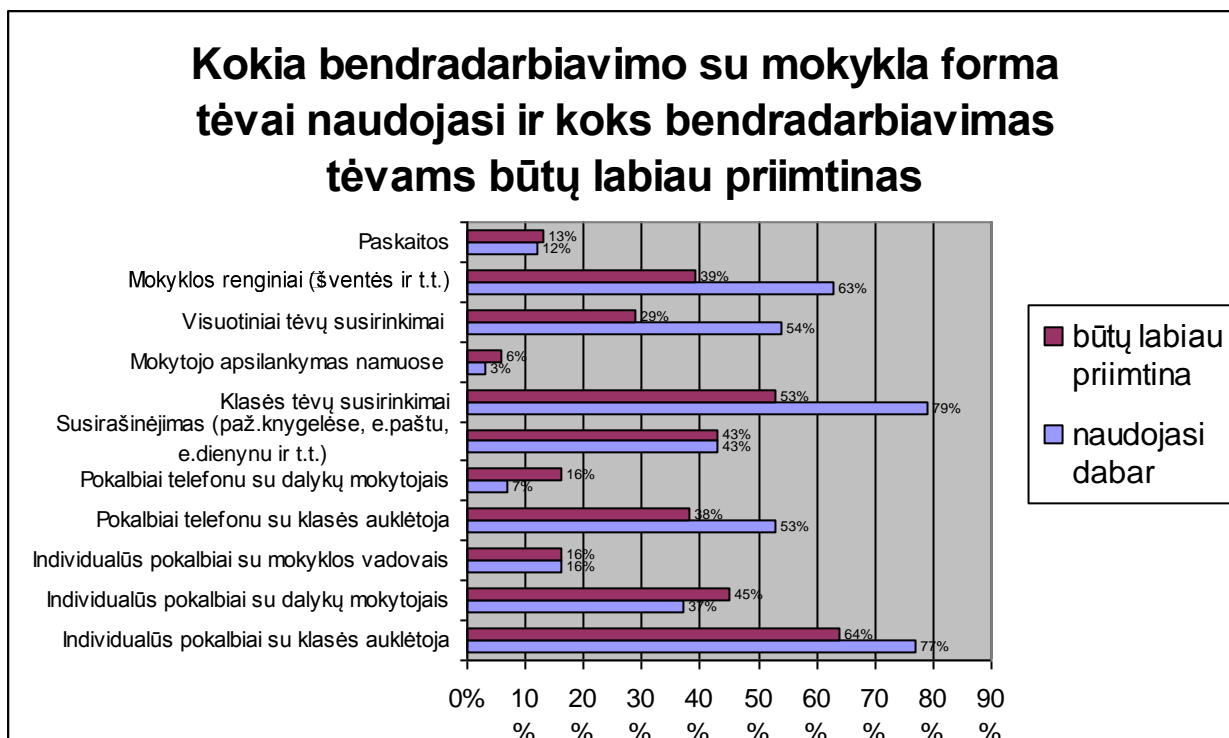
- individualus pokalbis su mokyklos vadovais (16%);

- mokytojo apsilankymas namuose (6%. Tai dvigubai daugiau nei vyko iki šiol).

Vertinant grupines/kolektyvines bendravimo/bendradarbiavimo su mokykla formas, tėvai labiausiai pageidautų:

- klasės tėvų susirinkimų (53%. T.y. 26% mažiau nei vyko iki šiol);

- mokyklos renginių (39%. T.y. 24% mažiau nei vyko iki šiol);
- visuotinių tėvų susirinkimų (29%. T.y. 25% mažiau nei vyko iki šiol);
- paskaitų (13%. T.y. 1% daugiau nei vyko iki šiol) (žr. 4 pav.).

4 pav. Tarp tėvų ir mokyklos šiuo metu esančių bendradarbiavimo formų ir tėvams labiausiai priimtinių bendravimo formų palyginimas (%).

Apibendrinus tyrimo rezultatus galima teigti, kad tėvai pageidautų kur kas mažesnio skaičiaus grupinio bendravimo su mokykla formų ir pirmenybę atiduotų individualiam bendravimui. Individualūs pokalbiai leidžia geriau įvertinti kiekvieno vaiko pasiekimus, aptarti kylančias problemas ir kartu ieškoti bendrų sprendimų būdų. Tačiau, bendraujant tik individualiai nebūtų įmanoma spręsti bendrų mokyklos reikalų.

2.3. Pedagoginio psichologinio tėvų švietimo poreikis

79 % tėvų nurodė, jog jiems užtenka žinių auklėjant savo vaiką, 21 % teigia, kad trūksta.

Visgi daugiau nei pusė tyrime dalyvavusių tėvų nurodė, jog norėtų pagilinti savo žinias tokiose srityse, kaip konfliktų sprendimas, mokymosi motyvacijos žadinimas, savarankiškumo ir atsakomybės ugdymas, žalingų įpročių prevencija (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. Tėvų pedagoginio psichologinio švietimo poreikio įvertinimas.

Tema, kuria tėvai norėtų sužinoti daugiau	Tiriamųjų skaičius (%)
Apie vaikų auklėjimą:	34
Kaip girti ir skatinti savo vaikus?	29
Kaip bendrauti (pvz., spręsti konfliktus) su vaiku?	40
Kaip mokyti vaikus spręsti problemas, konfliktus?	56
Kaip bausti vaiką?	24
Kaip ugdyti vaiko savarankiškumą ir atsakomybę?	52
Kaip užkirsti kelią žalingiems įpročiams (rūkymo, alkoholio, narkotikų vartojimui)?	47
Kokią įtaką vaikui daro kompiuteris, TV?	27
Amžiaus tarpsnių ypatumai	31
Mokymosi sunkumai	19
Kaip padėti vaikui mokytis namuose?	26
Kaip žadinti vaiko norą mokytis?	55

2.4. Tėvų ir mokytojų atsakomybės už vaikų auklėjimo ir ugdymo rezultatus pa(si)skirstymas

Analizuojant tėvų ir mokytojų atsakomybės už vaikų auklėjimo ir ugdymo rezultatus pasiskirstymą, galima stebėti keletą tendencijų:

- beveik pusė mokytojų mano, kad mokyklos atsakomybės už vaikų mokymosi rezultatus dalis yra mažesnė nei 50%. Tiek tėvų, tiek mokytojų nuomone, už vaiko mokymosi rezultatus didesnę atsakomybės dalį turėtų prisiimti tėvai;
- pradinė klasių mokytojos linkusios mokyklai priskirti didesnę (51%) atsakomybės dalį nei vyresniųjų klasių mokytojos, kurios mano, jog už vaiko elgesį mokykloje mokykla atsakinga tik 40%;
- tiek tėvų, tiek mokytojų nuomone, tėvai daugiausia turi būti atsakingi už vaikų namų darbų ruošą, vaiko elgesį už mokyklos ribų, vaiko fizinę sveikatą, vaiko emocinę ir psichologinę savijautą;
- tėvų bei mokytojų nuomone, mokykla daugiausiai atsakomybės turėtų prisiimti už vaiko mokymosi rezultatus, už vaiko elgesį mokykloje, už vaiko užimtumą po pamokų;
- tėvų bei mokytojų nuomone, valstybės ir visuomenės viena svarbiausių pareigų -

jaunimo nusikalstamumo, rūkymo, alkoholio, narkotikų vartojimo prevencija, vaiko užimtumas po pamokų;

- tėvai, vertindami atsakomybę už vaiką, visose srityse linkę sau priskirti daugiau atsakomybės nei mokytojai. Tuo tarpu valstybei ir visuomenei tėvai visose srityse skyrė mažiau atsakomybės nei tyrime dalyvavę mokytojai (žr. 3 lentelę).

3 lentelė. Tėvų ir mokytojų atsakomybės už vaikų auklėjimo bei ugdymo rezultatus pa(si)skirstymas.

Kas ir kiek atsakingas UŽ:	Tėvai		Mokykla		Valstybė, visuomenė	
	T	M	T	M	T	M
Vaiko mokymosi rezultatus	49	48	45	44	6	8
Namų darbų ruošą	81	76	17	22	2	2
Vaiko elgesį mokykloje	53	48	40	44	7	8
Vaiko elgesį už mokyklos ribų	77	75	13	11	10	14
Vaiko užimtumą po pamokų	57	49	29	30	14	21
Vaiko emocinę ir psichologinę sveikatą	57	56	29	30	14	14
Vaiko fizinę sveikatą	71	64	18	20	11	16
Rūkymo, alkoholio, narkotikų prevenciją	53	54	26	25	21	21
Jaunimo nusikalstamumo prevenciją	46	47	26	25	28	28

2.5. Tėvų ir mokytojų lūkesčiai vienas kito atžvilgiu tobulinant tarpusavio bendradarbiavimą

Analizuojant mokytojų lūkesčius tėvų atžvilgiu vaikų auklėjimo ir ugdymo procese, dominuoja siūlymai tėvams prisiimti daugiau atsakomybės: „kad tėvai daugiau bendrautų su vaiku, mokykla, domėtusi vaikų ugdymu, elgesiu, užimtumu, jaustų daugiau atsakomybės už savo vaikus, neperleistų atsakomybės mokyklai“. Tyrimo metu neužfiksuotas nei vienas pastebėjimas, kuriuo dabartinis tėvų įsitraukimas į vaikų auklėjimą ir ugdymą būtų vertinamas teigiamai (t.y. kaip pakankamas).

Tuo tarpu rajono mokinių tėvai linkę laikytis pozityvesnės nuomonės apie jų vaikus ugdančius pedagogus. Trečdalyje anketų mokytojams buvo dėkojama už jų įdėtą triūsą ir pastangas, linkima „išlikti tokiems kaip dabar: geriems, rūpestingiems, atsakingiems,

nuoširdiems, linksmiems, atviriems, kantriems“.

Kita dalis tėvų iš mokytojų pageidautų didesnio profesionalumo, kompetencijos, aiškaus vaikų vertinimo, tolerancijos, nuoširdumo, geranoriškumo, pagarbos, pasitikėjimo, padrašinimų ir patarimų. Minėti lūkesčiai atsispindi tokiuose atsakymuose, kaip, pavyzdžiui, „Norėčiau, kad mano vaiko mokytojai:

- „būtų profesionalūs savo srities žinovai, išprusę, gebėtų sudominti, mokėtų klasėje sukurti tvarką, darną“;
- „neturėtų išskirtinių vaikų ir vertintų visus be palaikymų ir teisingai“;
- „daugiau bendradarbiautų su tėvais, surengtų įvairių paskaitų ir būtų tolerantiškesni“;
- „mano vaikams būtų geriausi draugai, kurių dėka vaikai norėtų grįžti ir grįžti į mokyklą“;
- „pavėlavus į pamokas nestatytų į kampą“;
- „dažniau organizuotų klasės susirinkimus, dažniau bendrautų su klasės vaikais, su vaikais dalyvautų mokyklos šventėse, neskirstytų vaikų pagal socialinę padėtį“;
- „mandagiau elgtųsi su klasės mokiniais, taip, kaip priklauso mokytojais, o ne gatvės bobutei“;
- „rašydami pažymius, pasakytų, už ką“;
- „rimčiau žiūrėtų į savo darbą, geriau išaiškintų“;
- „būtų vaikui ne tik mokytoja, bet ir patarėja jam ir mano šeimai“;
- „elgtųsi su mano vaiku taip, kaip su savo vaiku“.

3. TYRIMO IŠVADOS

1. Raseinių rajone tėvų ir mokyklos populiariausios bendravimo/bendradarbiavimo formos yra klasės tėvų susirinkimai, individualus bendravimas su klasės auklėtoju, dalyvavimas mokyklos šventėse, visuotiniuose susirinkimuose.

2. Rajono tėvai pageidautų mažiau kolektyvinio bendravimo su mokykla formų. Tėvų poreikius ir interesus sprendžiant vaikų ugdymo problemas geriau tenkintų individualūs pokalbiai.

3. Ketvirtadaliui rajono tėvų nepakanka pedagoginių, psichologinių žinių, auklėjant vaiką.

4. Daugiau nei pusė tėvų norėtų sužinoti apie tai, kaip žadinti vaiko norą mokytis, kaip ugdyti vaiko savarankiškumą ir atsakomybę, kaip bendrauti su vaiku ir jį auklėti, kaip mokyti vaikus spręsti problemas, kaip užkirsti kelią žalingiems įpročiams.

5. Tėvai, vertindami atsakomybę už vaikų ugdymą ir auklėjimą, visose srityse linkę

priskirti daugiau atsakomybės sau nei mokyklai.

6. Tyrimo dalyvių nuomone, tėvai daugiausia turi būti atsakingi už vaikų namų darbų ruošą, vaiko elgesį už mokyklos ribų, vaiko fizinę sveikatą, vaiko emocinę ir psichologinę sveikatą.

7. Tyrimas atskleidė, kad mokykla daugiausiai atsakomybės turėtų prisiimti už vaiko mokymosi rezultatus, už vaiko elgesį mokykloje, už vaiko užimtumą po pamokų.

8. Valstybės ir visuomenės viena svarbiausių pareigų turėtų būti jaunimo nusikalstamumo, rūkymo, alkoholio, narkotikų vartojimo prevencija, vaiko užimtumas po pamokų.

9. Analizuojant mokytojų lūkesčius tėvų atžvilgiu vaikų auklėjimo ir ugdymo procese, dominuoja siūlymai tėvams prisiimti daugiau atsakomybės, neužfiksuota pozityvių vertinimų.

10. Trečdalis tėvų linkę pozityviai vertinti mokytojo darbą ir pastabų ar pageidavimų mokytojams neturi. 2/3 tėvų iš mokytojų pageidautų didesnio profesionalumo, kompetencijos, aiškaus vaikų vertinimo, tolerancijos, nuoširdumo, geranoriškumo, pagarbos, pasitikėjimo, padaršinimų ir patarimų.

4. REKOMENDACIJOS

Siekiant efektyvesnio mokyklos ir šeimos bendradarbiavimo sprendžiant įvairius su vaikų ugdymu ir auklėjimu susijusius klausimus, ugdymo įstaigoms rekomenduojama:

1. Įvertinti jau egzistuojančius ryšius tarp mokyklos ir tėvų, išsiaiškinti, kokie bendravimo su mokykla būdai tėvams yra priimtinausi, kokie yra šeimų poreikiai (sociologiniai tyrimai rodo, kad nėra tėvų, nenorinčių bendradarbiauti su mokykla ir mokytojais, gali būti tik neatrastos priemonės bei veiklos būdai).

2. Kelti mokytojų kvalifikaciją individualaus pokalbio, individualaus konsultavimo bei andragogikos srityje.

3. Bendraujant su tėvais taikyti individualaus konsultavimo metodą.

4. Įvairiomis formomis tęsti ir aktyvinti tėvų švietimą, atsižvelgiant į jiems aktualias temas ir problemas.

5. Vengti negatyvių stereotipinių nuostatų tėvų atžvilgiu, jas keisti pozityvesnėmis, skatinančiomis bendradarbiavimą.

Siekiant efektyvesnio mokyklos ir šeimos bendradarbiavimo sprendžiant įvairius su vaikų ugdymu ir auklėjimu susijusius klausimus, tėvams rekomenduojama:

1. Aktyviau reikšti savo lūkesčius ir pageidavimus mokyklos atžvilgiu, sprendžiant

įvairius su vaikų ugdymu ir auklėjimu susijusius klausimus.

2. Imtis iniciatyvos būriantis į tėvų klubus, jungtis prie respublikoje veikiančių tėvų forumo, asociacijos.

3. Skirti daugiau laiko ir dėmesio bendravimui su savo vaikais bei mokytojais.